

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 7 Sub. Code :

1	0	9	1	6
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	3
---	---	---	---

**NEP U.G. Common-Inter Disciplinary Course 3rd Semester
(2125)**

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper : Civil Services in India (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 68

Note :— (1) Question 1 is compulsory and comprises of **TEN** questions covering the entire syllabus. Each question should be answered in **25 to 30** words. Candidates are required to attempt any **SEVEN** questions. Each question carries **2** marks. **(7×2=14 marks)**

(2) The remaining paper is divided into three units. Each unit contains **TWO** questions. Candidates must attempt **ONE** question from each unit. Each question carries **18** marks. **(3×18=54 marks)**

(3) Private candidates who do not have internal assessment marks will be evaluated out of **75** marks, with theory marks adjusted proportionately in lieu of internal assessment.

(Compulsory Question)

1. (a) What does Article 311 of the Indian Constitution ensure for Civil Servants?

- (b) Define the term Civil Services.
- (c) What are the three stages of the UPSC Civil Services Examination?
- (d) Write the full form of the SPSC.
- (e) What is the objective of foundation training in Civil Services?
- (f) What is lateral entry in Civil Services recruitment?
- (g) Mention any two features of Civil Service recruitment process.
- (h) Define the Code of Conduct in Civil Services.
- (i) Mention one criterion used for promotion in Civil Services.
- (j) Define accountability in the context of Civil Services.

UNIT—I

- 2. Evaluate the changing role of Civil Services in India and explain the key challenges and transformations.
- 3. Write a detailed essay on the classification of Civil Services in India.

UNIT—II

- 4. Describe in detail the roles and responsibilities of State Public Service Commission.
- 5. Define the concept of training in context of Civil Services and discuss the major types of training provided to the Civil Servants in India.

UNIT—III

- 6. Write a detailed note on the promotions of Civil Servants and discuss the principles and procedures associated with the promotion process.

7. Define the term Administrative Ethics and analyze the role of Administrative Ethics and Values in enhancing the credibility, and effectiveness of Civil Servants.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) प्रश्न 1 अनिवार्य है और इसमें पूरे पाठ्यक्रम को कवर करने वाले दस प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 25 से 30 शब्दों में देना होगा। उम्मीदवारों को किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न 2 अंकों का है। (7×2=14 अंक)
- (2) शेष प्रश्नपत्र तीन यूनिटों में विभाजित है। प्रत्येक यूनिट में दो प्रश्न हैं। उम्मीदवारों को प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का उत्तर देना होगा। प्रत्येक प्रश्न 18 अंकों का है। (3×18=54 अंक)
- (3) जिन निजी उम्मीदवारों के आंतरिक मूल्यांकन के अंक नहीं हैं, उनका मूल्यांकन 75 अंकों में से किया जाएगा, जिसमें सैद्धांतिक अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के अनुपात में समायोजित किया जाएगा।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. (a) सिविल सेवकों के लिए भारतीय संविधान का अनुच्छेद 311 क्या सुनिश्चित करता है?
- (b) सिविल सेवा शब्द को परिभाषित कीजिए।
- (c) यूपीएससी सिविल सेवा परीक्षा के तीन चरण क्या हैं?
- (d) SPSC का पूर्ण रूप लिखिए।

- (e) सिविल सेवा में आधारभूत प्रशिक्षण का उद्देश्य क्या है?
- (f) सिविल सेवा भर्ती में पार्श्व प्रवेश क्या है?
- (g) सिविल सेवा भर्ती प्रक्रिया की किन्हीं दो विशेषताओं का उल्लेख कीजिए।
- (h) सिविल सेवा में आचार संहिता को परिभाषित कीजिए।
- (i) सिविल सेवा में पदोन्नति के लिए प्रयुक्त एक मानदंड का उल्लेख कीजिए।
- (j) सिविल सेवा के संदर्भ में जवाबदेही को परिभाषित कीजिए।

यूनिट-I

2. भारत में सिविल सेवा की बदलती भूमिका का मूल्यांकन कीजिए और प्रमुख चुनौतियों एवं परिवर्तनों की व्याख्या कीजिए।
3. भारत में सिविल सेवा के वर्गीकरण पर एक विस्तृत निबंध लिखिए।

यूनिट-II

4. राज्य लोक सेवा आयोग की भूमिकाओं और जिम्मेदारियों का विस्तार से वर्णन कीजिए।
5. सिविल सेवाओं के संदर्भ में प्रशिक्षण की अवधारणा को परिभाषित कीजिए और भारत में सिविल सेवकों को प्रदान किए जाने वाले प्रशिक्षण के प्रमुख प्रकारों पर चर्चा कीजिए।

यूनिट-III

6. सिविल सेवकों की पदोन्नति पर एक विस्तृत टिप्पणी लिखिए और पदोन्नति प्रक्रिया से जुड़े सिद्धांतों और प्रक्रियाओं पर चर्चा कीजिए।

7. प्रशासनिक नैतिकता शब्द को परिभाषित कीजिए और सिविल सेवकों की विश्वसनीयता और प्रभावशीलता बढ़ाने में प्रशासनिक नैतिकता और मूल्यों की भूमिका का विश्लेषण कीजिए।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 25 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

(7×2=14 ਅੰਕ)

(2) ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

(3×18=54 ਅੰਕ)

(3) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 75 ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅੰਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. (a) ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਕੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (b) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

- (c) UPSC ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਕੀ ਹਨ ?
- (d) SPSC ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ।
- (e) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (f) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲੇਟਰਲ ਐਂਟਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (g) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (h) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (i) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮਾਪਦੰਡ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (j) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
5. ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਲਾਈਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।